

Agnieszka Fudali

ORCID 0000-0002-6729-9364

DOI: 10.30657/pha.32.2020.16

(Szkoła Podstawowa w Tyczynie)

e-mail: afudali7@tlen.pl

**Kultura muzyczna dzieci i młodzieży na przykładzie
Dziecięco-Młodzieżowego Stowarzyszenia Śpiewaczego
Sancta Musica w Tyczynie**

Streszczenie

Artykuł jest próbą zaprezentowania i pewnego niewielkiego zresztą podsumowania dziesięcioletniej działalności Stowarzyszenia.

Upowszechnianie i rozwijanie wśród dzieci i młodzieży muzycznych pasji, łączenie chóralnego śpiewu z nauką historii to główne założenia i zadania, które realizowane są przez działające w Tyczynie Stowarzyszenie.

Artykuł prezentuje działalność artystyczną chóru „*Sancta Musica*” na przestrzeni dziesięciu lat jego działalności. Ten swego rodzaju „jubileusz” jest okazją do zaprezentowania, działalności koncertowej na podstawie wybranych przykładów.

Mowa w nim o występach chóralnych w kraju oraz poza jego granicami.

Artykuł ten dowodzi, że można i warto łączyć pasję muzyczną z nauką historii. Tyczyńska „*Sancta Musica*” uczy i wychowuje. Bez cienia przesady można stwierdzić, że treści i sprawy poruszone w niniejszym artykule dowodzą dużej aktywności niewielkich środowisk lokalnych.

Artykuł pokazuje, że udział w działalności tyczyńskiego Stowarzyszenia stanowi powód do niekłamanej satysfakcji dla chórzystów, ich rodziców oraz osób prowadzących i organizujących działalność artystyczną.

Słowa kluczowe:

Stowarzyszenie, chór, „*Sancta Musica*”, Tyczyn, koncert, występ, próba, kolęda, pieśń patriotyczna, wyjazd

Obecnie świat artystyczny dzieci i młodzieży w większości ogranicza się na ogół do biernego odbioru sztuki, jaką jest muzyka. Ogromny wpływ na zmianę takich postaw mogą mieć nauczyciele i wychowawcy, swego rodzaju „pasjonaci” kochający muzykę szeroko pojętą. To właśnie oni niejednokrotnie inspirują swoich wychowanków do podjęcia próby czynnego udziału w życiu muzycznym.

Tego rodzaju działania mogą przynieść pozytywny efekt wychowawczy i edukacyjny. Dzieci i młodzież w wieku szkolnym może poznawać, rozumieć i „uprawiać” sztukę zwaną muzyką. Istotne znaczenie w tej kwestii mają działania w celu tworzenia zespołów muzycznych i wokalnych. Aktywne uczestnictwo w kulturze muzycznej pozwala na rozwijanie zainteresowań, pasji, a w końcu na „łowienie” talentów artystycznych wśród młodych adeptów tej sztuki.

Powstające zespoły muzyczne, ich działalność powiązana ze sztuką wokalną, funkcjonują przede wszystkim jako chóry szkolne, zespoły wokalne działające przy instytucjach kultury. Dodatkowo czynną działalnością muzyczną zajmują się stowarzyszenia. Jednym z nich jest Dziecięco-Młodzieżowe Stowarzyszenie Śpiewacze „*Sancta Musica*”, działające w Tyczynie.

Miasto, graniczące obecnie bezpośrednio z Rzeszowem, ma bardzo bogatą historię i tradycję. *Akt założenia Miasta Tyczyna, 14 marca 1368 r. w Niepołomicach. W imię Pana Amen. My Kazimierz, z łaski Pana król Polski, a także Pan i Dziedzic ziem Krakowa, Sandomierza, Sieradza, Łęczycy, Kujaw, Pomorza i Rusi. Na wieczną rzeczy pamięć wszystkich tak obecnych, jak i przyszłych, obecnym aktem oznajmiamy: pragnąc zwiększyć korzyści naszego państwa w powiecie sanockim przez powstanie nowego miasta, gospodarnemu mężowi Bertoldowi, zwanemu Tyczner, dajemy od zaraz swobodną władzę założenia (locandi) nowego miasta na prawie Niemieckim Magdeburskim, jakim się rządzi nasze miasto Sanok*¹. Ta bogata przeszłość historyczna jest także zobowiązaniem dla współczesnych mieszkańców.

Życie kulturalne na terenie Gminy Tyczyn zapewnia Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, który jest samorządową instytucją kultury², ale jest także miejsce na „inicyjatywy oddolne”, które przy dobrej współpracy środowiska lokalnego mają szansę powodzenia.

Początki... kościelna schola

Idea powołania w miasteczku nad Strugiem wspomnianego wcześniej stowarzyszenia sięga początków działalności zespołu wokalnego, a właściwe scholi parafialnej działającej przy kościele pw. św. Katarzyny w Tyczynie. Wszystko zaczęło się w 2007 r., wtedy to właśnie niewielka grupa dzieci zainteresowana śpiewaniem zaczęła zgłaszać się do mnie, jako do nauczyciela muzyki w miejscowej szkole podstawowej.

Schola cantorum ma od czasów średniowiecznych utrwaloną pozycję w muzyce kościelnej i swoją bogatą tradycję w kulturze europejskiej. Choć po Soborze Watykańskim II dopuszczono do liturgii śpiew w językach narodowych oraz nowe formy aktywności wiernych i scholi, do dziś jest ona kultywowana w Kościele katolickim

¹ B. Dziepak, W. Dziura, P. Ledwoń, *Tyczyn śladami historii 1368–1944*, Tyczyn 2018, s. 11.

² *Samorządny Tyczyn – 20 lat wspólnie 1990–2010*, red. J.Basta i K. Szczepański, Tyczyn 2010, s. 175.

w dawnej formie, z zachowaniem śpiewów gregoriańskich oraz w wypracowanym przez wieki repertuarze muzyki liturgicznej.

Współczesna *schola cantorum* spełnia dwojakie funkcje: pierwsza związana jest z celem liturgii, przeżywania Ofiary i Zmartwychwstania, głoszenia chwały Bożej; druga funkcja związana jest z osobistym przeżyciem estetyczno-sakralnym śpiewaków, a także z ich przygotowaniem muzycznym, edukacją muzyczną. W praktyce więc młodzi ludzie wykonywali nieskomplikowane pieśni religijne, wzbogacając tym samym niedzielne msze święte. Po pewnym czasie okazało się, że śpiew, a także kameralne występy spotykają się z bardzo pozytywnym odbiorem miejscowej wspólnoty parafialnej. Wymiar liturgiczny i edukacyjny tyczyńskiej scholi okazał się na tyle atrakcyjny, że wkrótce okazało się, iż istnieje potrzeba stworzenia większej formy organizacyjnej. Nie był to bynajmniej przypadek – z jednej strony zainteresowanie śpiewających dzieci, z drugiej zaś zaangażowanie ich rodziców spowodowało, że w krótkim czasie podjęto w tej sprawie stosowne działania.

Stowarzyszenie

We wrześniu 2010 r., przy pomocy i udziale osób niezwykle pozytywnie nastawionych do przedstawianego projektu, zostało zarejestrowane i oficjalnie powołane do działania Dziecięco-Młodzieżowe Stowarzyszenie Śpiewacze „*Sancta Musica*”. Z czasem rosło zainteresowanie dzieci i ich rodziców nowym chórem, zgłaszało się coraz więcej młodych adeptów sztuki wokalne, mających poczucie rytmu, umiejących czysto śpiewać, a więc posiadających uzdolnienia muzyczne.

Wspomniany zespół zaczął się rozwijać zarówno pod względem osobowym, jak i repertuarowym. W repertuarze obok pieśni religijnych pojawiły się również utwory patriotyczne, zarówno te starsze, być może częściowo zapomniane, jak i te współczesne, mocno trafiające do serc odbiorców.

Młodzi wokaliści wykonywali tę jakże wymagającą muzykę z trudnym do przecenienia zaangażowaniem. Systematyczna i bardzo solidna praca dawała swego rodzaju „rękojmię”, że przyjdzie czas na sukcesy. Rosły umiejętności artystyczno-wokalne wykonawców. Młodzi artyści potrafili również, co jest bardzo istotne, w niezwykle emocjonalny sposób przekazywać, uczyć i przypominać o sprawach narodowych. Stało się jasne, że nadszedł czas, aby zaprezentować swoje walory muzyczne szerszej grupie odbiorców.

Działalność artystyczna i koncertowa – wybrane przykłady

Bardzo sentymentalna pierwsza podróż na Kresy południowo-wschodnie II RP miała miejsce na początku maja 2011 r. Najpierw udział w Międzynarodowym Festiwalu Chóralnym w katedrze łańcuckiej we Lwowie, następnie występ chóralny w uroczym, kameralnym kościele pw. św. Antoniego na Łyczakowie. Nasz chór zaprezentował repertuar patriotyczny, który wywarł ogromne wrażenie na słuchaczach i z pewnością pozostał na długo w ich pamięci.

Tyczyńska młodzież miała również możliwość zobaczenia wielu ważnych miejsc. Krzemieniec ze słynnym Liceum, a także odwiedziny w dworku, w którym urodził się Juliusz Słowacki. *Po powrocie do Lwowa Sancta Musica odśpiewała jeszcze dwa koncerty w pobliskich kościołach*³. Następnie Cmentarz Łyczakowski, miejsce pochówku wielu wybitnych Polaków, cmentarz Orłąt Lwowskich, no i wreszcie Rynek lwowski oraz stare ulice wraz z Operą.

Republika Czeska i Niemcy

Kolejne koncerty poza granicami naszego kraju odbyły się w lipcu 2012 r. Gościliśmy w Republice Czeskiej oraz w Niemczech. Młodzi wokaliści mieli okazję zaprezentować swój kunszt wokalny, poparty wcześniejszą solidną pracą. Tyczyński chór koncertował między innymi w Hojsowej Straży, Nyrsku i Strazowie, gdzie chórzyci wykonali pieśni maryjne i polskie pieśni patriotyczne. Ze strony międzynarodowej publiczności były oklaski i pochwały kierowane pod adresem zespołu muzycznego, były również bardzo miłe gesty sympatii, które z pewnością pozostały w pamięci młodych artystów. Poza występami dzieci i młodzież miały możliwość zwiedzania bardzo ciekawych, urokliwych i historycznych miejsc Republiki Czeskiej. Z pewnością w pamięci wszystkich pozostały ciepłe źródła lecznicze w Karlowych Varach, piękna czeska Praga czy też klasztor w Neukirchen w Niemczech. *Szczególne miejsce na mapie naszej podróży zajęła miejscowość Jachowy, gdzie działał dawniej obóz dla więźniów politycznych, którymi w większości byli duchowni pracujący w kopalni uranu*⁴.

Węgry i Austria

Miasto Sarospatak na Węgrzech to następny „przystanek koncertowy”, gdzie gościło Dziecięco-Młodzieżowe Stowarzyszenie Śpiewacze z Tyczyna. Przełom stycznia i lutego 2014 r. to czas, kiedy tyczyński chór przebywał w mieście Świętej Elżbiety Węgierskiej. Najpierw chór występował w miejscowej Katolickiej Szkole Publicznej, nieco później w Bazylice pw. Świętej Elżbiety Węgierskiej. „*Sancta Musica*” zaprezentowała tradycyjne polskie kolędy, nie zabrakło również kolęd obcojęzycznych, znanych szeroko w świecie. Oba występy wzbudziły ogromne emocje wśród słuchaczy, było wiele oklasków i podziękowań. Wszyscy z uznaniem, pomimo bariery językowej, podziwiali profesjonalizm młodych artystów z Polski. Także i tym razem zespół miał okazję częściowego zapoznania się z kulturą i miejscami ważnymi dla naszych węgierskich gospodarzy i przyjaciół. Wspomnieć tutaj warto chociażby średniowieczny zamek w Sarospatak, którego zimne i ascetyczne wnętrza zrobiły spore wrażenie na młodych chórzystach z Tyczyna⁵.

Kolejne zagraniczne koncerty miały miejsce w Austrii. Tym razem naszych chórzystów gościło niewielkie, ale malownicze i słynące z bardzo dużej liczby... bociaków miasteczko Rust, położone w kraju związkowym Burgenland. Jego historia sięga

³ A. Fudali, Sz. Dziedzic, *Sancta Musica wyśpiewała we Lwowie Polskość*, „Głos Tyczyna”, nr 9/2011, s. 16.

⁴ M. Maruszak, *Sancta Musica w Republice Czeskiej*, „Głos Tyczyna”, nr 9/2012, s. 19.

⁵ K. Marcinek, P. Marcinek, *Santa Musica z koncertem w Sarospatak*, „Głos Tyczyna”, nr 2/2014, s. 16.

czasów starożytnych, kiedy to znajdowała się tam rzymska kolonia. Od 4 do 9 lipca 2014 r. tyczyńska młodzież koncertowała kilka razy. Najpierw w miejscowym kościele rybackim (*Fischerkirche*). Wspaniała akustyka zdawała się unosić „niebiańskie dźwięki” pieśni maryjnych, śpiewanych w języku polskim, angielskim i niemieckim. Wśród wykonywanych utworów i tym razem nie mogło również zabraknąć polskich pieśni patriotycznych. Gratulacjom nie było końca, chór kilkakrotnie bisował, co wszystkich naszych młodych wykonawców bardzo ucieszyło. *Po występach nadszedł czas odpoczynku, relaksu i zwiedzania tego co najpiękniejsze, czyli Wiednia oraz zespołu pałacowego Schönbrunn, będącego letnią rezydencją Habsburgów*⁶.

Ponownie na Ziemi Lwowskiej, w Niemczech i w Luksemburgu

W maju 2018 r. Stowarzyszenie „*Sancta Musica*” gościło w Jaworowie, mieście kre-sowym związanym z osobą króla Jana III Sobieskiego. Występ chórny w miejscowym kościele parafialnym pw. św. Michała Archanioła był okazją do spotkania z miejscową wspólnotą polską. Byliśmy gośćmi Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej Oddział w Jaworowie. Tyczyński chór swoim śpiewem ubogacił uroczystość I Komunii Świętej.

W lutym 2019 r., podczas ferii zimowych, zespół chórny z Tyczyna przebywał w Niemczech i w Luksemburgu. Wyjazd został zrealizowany w ramach Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży. Gościliśmy w Spohns Haus w Gersheim (Saarland). Tyczyńska „*Sancta Musica*” była jednym z czterech chórów zaproszonych do udziału w trójstronnym programie współpracy zespołów z Polski, Niemiec i Ukrainy. Podczas wyjazdu znacząca część pobytu przeznaczona była na próby muzyczne, mające na celu podnoszenie warsztatu wokalnego chórzystów. Inną istotną kwestią było wykonywanie tak zwanych mini- koncertów, podczas których każdy z chórów prezentował wybrane utwory muzyczne swojego kraju.

Swego rodzaju „zwieńczeniem” naszego pobytu w Niemczech był koncert finałowy w Schlosskirche w Blieskastel, gdzie oprócz pieśni w języku narodowym, wszystkie zespoły wykonały pieśni angielsko- i niemieckojęzyczne pod dyktando dyrygentów uczestniczących w tym międzynarodowym projekcie. Dla wielu naszych chórzystów było to z pewnością kolejne bardzo cenne doświadczenie. *Niewątpliwą atrakcją wyjazdu było zwiedzanie nowych miejsc takich jak: Europejski Park Kultury w Bliesbruck, miejscowości Schengen oraz kilku innych interesujących miejsc w Luksemburgu*⁷.

Działalność Chóru „*Sancta Musica*” w kraju – wybrane przykłady

Przez cały okres swojej dotychczasowej działalności Dziecięco-Młodzieżowe Stowarzyszenie Śpiewacze „*Sancta Musica*” swoje walory muzyczne prezentowało także poza Tyczynem. Najlepszym tego przykładem jest udział w licznych koncer-

⁶ K. Marcinek, *Wakacyjne wspomnienia chóru Sancta Musica z pobytu w Austrii*, „Głos Tyczyna”, nr 7/2014, s. 10.

⁷ A. Fudali, *Chór Sancta Musica w Niemczech*, „Głos Tyczyna”, luty 2019, s. 10.

tach, przeglądach muzycznych, konkursach śpiewaczych. Tyczyński chór uczestniczył w ważnych uroczystościach rocznicowych. Organizowaliśmy koncerty muzyki religijnej i patriotycznej, występowaliśmy między innymi w Rzeszowie, Jarosławiu oraz kilku innych miejscowościach województwa podkarpackiego.

Chór często uczestniczył w ważnych wydarzeniach organizowanych w miasteczku nad Strugiem. Przykładowo, 21 września 2014 r. odbyła się uroczystość pod nazwą „Spotkanie z historią Tyczyna – rocznice początku katastrof XX wieku: 100-lecie wybuchu I wojny światowej i 75-lecie wybuchu II wojny światowej”. *Zakończenie uroczystości stanowił występ chóru „Sancta Musica” pod kierunkiem p. Agnieszki Fudali oraz wspólne śpiewanie pieśni legionowych przy akompaniamencie p. Jana Muchy – członka TMZT⁸.*

Chór prezentował się na scenie Filharmonii Podkarpackiej w Rzeszowie podczas koncertu „Rozśpiewały się obłoki” w ramach programu „Śpiewająca Polska”.

„Sancta Musica” od kilku już lat współpracuje między innymi z Instytutem Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie. Chór dwukrotnie wykonywał pieśni patriotyczne podczas uroczystości wręczania Krzyży Wolności i Solidarności w Rzeszowie. Dzięki uprzejmości wspomnianej instytucji mogliśmy gościć w Muzeum Powstania Warszawskiego. Dla naszych chórzystów była to niezapomniana lekcja historii.

Fot. Agnieszka Fudali

Zakończenie

Dziesięć lat istnienia naszego Stowarzyszenia z jednej strony cieszy, ale też w pewnym sensie zobowiązuje. Optymizm podpowiada, że kolejne lata będą również obfitowały w ważne i piękne wydarzenia muzyczne.

Na szczęście, nie słabnie zainteresowanie wśród dzieci i młodzieży śpiewaniem w naszym chórze. Pomimo upływu lat i zrozumiącej wśród chórzystów „pokoleniowej zmiany warty”, ambitne śpiewanie połączone z lekcjami historii ma swoją przyszłość. „Sancta Musica” to chór, w skład którego wchodzi wspaniali młodzi ludzie, ambitni, chętni do pracy, otwarci na nowe przygody muzyczne, nie bojący się wyczerpujących prób i trudów koncertów.

Przed Stowarzyszeniem kolejne lata wspólnego muzykowania, nauki o rodzimej historii, wytężonej pracy oraz dobrej zabawy. Tak więc z dużą dozą uzasadnionego optymizmu można mówić o przyszłości naszego Stowarzyszenia.

⁸ E. Baran, Z. Domino, *Towarzystwo Miłośników Ziemi Tyczyńskiej. 50 lat minęło... 1966–2019*, Tyczyn 2019, s. 56.

Gmina Tyczyn

Nr 3 (479)
8.02. - 21.02.2009

Cena 1,00 zł

GŁOS TYCZYNA

PISMO SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Borek Stary Budziwój Hermanowa Kielnarowa Matysówka Tyczyn

25 stycznia br., w święto nawrócenia św. Pawła, już po raz czwarty odbył się w Tyczynie Przejąd Kolędowy pod hasłem: „Pójdźmy wszyscy do stajenki”. Przejąd rozpoczął się uroczystą Mszą św. w tycznińskiej świątyni, w oprawie chóralnych śpiewów kolędowych. Mszy św. przewodniczył ks. kanclerz Jan Szczupak, zaś słowa powitania do uczestników Przejądu skierował ks. proboszcz Józef Stanowski. Po Mszy św. wszyscy uczestnicy udali się do pięknie udekorowanej sali widowiskowej Domu Kultury, aby wysłuchać koncertu galowego w wykonaniu zaproszonych chórów. Szczególnymi gośćmi Przejądu byli: JE ks. biskup Edward Białogłowski, ks. infułat Wiesław Szurek oraz pan Poseł Kazimierz Gołojuch, przewodniczący Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Diecezji Rzeszowskiej.

Do uczestników Przejądu posłanie skierował pan Europejski Mieczysław Janowski, który napisał m.in.: „Dobra Nowina, którą przyniósł ze sobą Chrystus daje nam nadzieję na zbawienie. To co stało się faktem historycznym 2000 lat temu, dziś w naszych sercach odzywa się poprzez uczestni-

Ciąg dalszy na stronie 2, 19 i 20

Wspólnie koledujemy Dzieciątka

Jan Hermaniuk, przewodniczący Stowarzyszenia Rodzin Katolickich w Tyczynie

Schola Parafii św. Trójcy i św. Katarzyny w Tyczynie, dyrygent Agnieszka Fudali

Poseł Kazimierz Gołojuch wręcza pamiątkowego aniołka Agnieszce Fudali

Fot. Agnieszka Fudali

*Druga edycja Wieczoru Kolędowego „Bóg się rodzi”
w Centrum Dziedzictwa Kulturowego i Informacji Turystycznej
w Tuczynie 2 lutego 2013 r.*

Schola parafialna z Budziwoja

Schola parafialna z Hermanowej

Dziecięco - Młodzieżowe
Stowarzyszenie Śpiewacze
„SANGIA MUSICA” w Tuczynie

Schola parafialna z Siedlisk

Schola Akademicka Duszpasterstwa
Wieczernik „Tiraby Jerychońskie”

„Akademia Małego Artysty” w świetlicy szkolnej

Szkolny Festiwal Nauki

Chór szkolny

Zespół Akrobatyczno-Taneczny Flimero

Klasy IV na wycieczce szkolnej do Baltowa

Fot. Agnieszka Fudali

Kościół pw. Św. Katarzyny w Tycynie, Fot. Agnieszka Fudali

Bibliografia

- Baran E., Domino Z., *Towarzystwo Miłośników Ziemi Tyczyńskiej. 50 lat minęło... 1966–2019*, Tyczyn 2019.
- Dziewiak B., Dziura W., Ledwoń P., *Tyczyn śladami historii 1368–1944*, Tyczyn 2018.
- Fudali A., *Chór Sancta Musica w Niemczech*, „Głos Tyczyzna”, nr 2/2019.
- Fudali A., Dziedzic Sz., *Sancta Musica wyśpiewała we Lwowie Polskość*, „Głos Tyczyzna”, nr 9/2011.
- Marcinek K., *Wakacyjne wspomnienia chóru Sancta Musica z pobytu w Austrii*, „Głos Tyczyzna”, nr 7/2014.
- Marcinek K., Marcinek P., *Sancta Musica z koncertem w Sarospatak*, „Głos Tyczyzna”, nr 2/2014.
- Maruszak M., *Sancta Musica w Republice Czeskiej*, „Głos Tyczyzna”, nr 9/2012.
- Samorządny Tyczyn – 20 lat wspólnie 1990–2010*, red. J. Basta, K. Szczepański, Tyczyn 2010.

Abstract

The musical culture of children and youths – on the basis of Singing Association for Children and Youths *Sancta Musica* in Tyczyn

The article 'The musical culture of children and youths – on the basis of Singing Association for Children and Youths "Sancta Musica" in Tyczyn' is an attempt to present a short summary of the association's decade-long activity.

The main goals of the association are to spread and develop musical passion among children and youths and combine choral singing with learning history

The article presents the ten years of artistic activities of the choir 'Sancta Musica'. This so-called 'jubilee' is a great opportunity to introduce the choir's performances on the selected examples. It describes the choir's performances in its home country and abroad.

This article proves that combining passion with learning history is worthwhile and can be done. 'Sancta Musica' from Tyczyn teaches and educates. It can be said without a hint of exaggeration that the contents and matters raised in this article prove the very active role of small local circles.

The article shows that taking part in the Tyczyn's association's activities is satisfactory for the choristers, their parents, and the people in charge of the choir's artistic activities.

Key words:

Association, choir, '*Sancta Musica*', Tyczyn, concert, performance, attempt, carol, patriotic song, travel.